

PROGRAMA DOCENT PRESENCIAL

MÒDUL 3: Discriminació i drets per a les dones

ASSIGNATURA: Drets i Garanties jurídiques: “Dones, família i justícia”

CRÈDITS: 5 crèdits ECTS

PROFESSORES: Aida Ruiz, Ariadna Aguilera i Raquel Montaner

RESPONSABLE: Aida Ruiz

Blocs, temes, subtemes i activitats associades

Bloc I: Dret Laboral. Institucions familiars des de la perspectiva laboral i de Seguretat Social (Aida Ruiz, aida.ruiz@upf.edu)

Tema 1.- Politiques de família des del punt de vista dels drets laborals i de seguretat social . Un anàlisi des del gender mainstreaming.

Sessió: 13 de febrer de 2015

Lectura obligatòria: LÓPEZ LÓPEZ, J. (2007), "Los principios rectores de la LO 3/2007 sobre igualdad efectiva entre mujeres y hombres a la luz de las estrategias de "Gender Mainstreaming" y "Empowerment", Revista del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, núm. extraordinario («Igualdad efectiva de mujeres y hombres»)-

Tema 2.- Diferents models familiars des de el punt de vista del gènere.- Famílies monoparentals. Parelles de fet. Discriminació i orientació sexual

Lectura obligatòria: CHACARTEGUI, C., "La pensión de viudedad ante la diversidad social y la sociedad multicultural: la poligamia y las parejas del mismo sexo como supuestos paradigmáticos", en AA.VV. (dir: López López, J. y Chacartegui Jávega), Las últimas reformas (2004) y el futuro de la Seguridad Social, Bomarzo, Albacete, 2005.

Sessió: 20 de febrer de 2015

Tema 3.- Ruptura familiar i drets socials de les dones. Divorci i Seguretat Social. Pensions de Viudetat

Lectura obligatòria: PUMAR BELTRÁN, N., "Reforma de pensiones en España, carreras profesionales irregulares e impacto de género", Revista de Derecho Social, núm. 55, 2011.

Sessió: 27 de febrer de 2015

Bloc II: Dret Civil. Institucions del dret de família des d'una perspectiva de gènere (Ariadna Aguilera Rull, ariadna.aguilera@upf.edu)

Tema 1. La filiació i potestat parental

Sessió: 6 de març de 2015

Lectura obligatòria: ESTHER FARNÓS AMORÓS, "La filiació", a a AA.VV., Gènere i dret de família. Una lectura a partir del Llibre segon del Codi civil de Catalunya, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia – Generalitat de Catalunya, 2013, pp. 96-108.

Tema 2. El matrimoni i els seus efectes patrimonials (Els règims de separació de béns, comunitat de béns i de participació en els guanys)

Sessió: 13 de març de 2015

Lectura obligatòria: ARIADNA AGUILERA RULL, "La compensació econòmica per raó de treball", a AA.VV., Gènere i dret de família. Una lectura a partir del Llibre segon del Codi civil de Catalunya, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia - Generalitat de Catalunya, 2013, pp. 40-52.

Tema 3. La crisi familiar: Separació i divorci (efectes entre cònjuges i mesures en relació als fills)

Sessió: 20 de març de 2015

Lectura obligatòria: MARGARITA GARRIGA GORINA, "El criterio de continuidad frente a la guarda conjunta", *Indret* 3/2008 (http://www.indret.com/pdf/562_es.pdf).

Bloc III: Dret Penal. La regulació de la violència contra les dones a l'ordenament jurídic espanyol: evolució legislativa i jurisprudencial de la regulació penal (*Raquel Montaner Fernández*, raquel.montaner@upf.edu)

Tema 1. La violència contra la dona a l'ordenament jurídic-penal espanyol: Delimitació conceptual des d'una perspectiva legal i jurisprudencial

Sessió: 27 de març de 2015

Lectura obligatòria: Bolea Bardon, C. (2007), "En los límites del Derecho penal frente a la violencia doméstica y de género", *RECPC*.

Tema 2. El Tribunal Constitucional i la violència contra les dones.

Sessió: 10 d'abril de 2015

Lectura obligatòria: Larrauri Pijoan, E. (2009), "Igualdad y violencia de género: Comentario a la STC 59/2008", *Indret* 1/2009.

Tema 3. Algunes conseqüències de la reforma penal en l'àmbit de la violència contra la dona: en especial, respecte al delictes de trencament de condemna (art. 468. 2CP)

Sessió: 17 d'abril de 2015

Lectura obligatòria: Montaner Fernández, R. (2007), "El quebrantamiento de penas o medidas de protección a las víctimas de la violencia doméstica: ¿Responsabilidad penal de la mujer que colabora o provoca el quebrantamiento?", *Indret* 1/2007.

Tema 4. Els delictes contra la llibertat sexual: especial menció als delictes relatius a la prostitució

Sessió: 24 d'abril de 2015

Lectura obligatòria: Gavilán Rubio, M. (2014), "Los delitos relativos a la prostitución en la actual legislación penal", *La Ley penal*, núm. 109.

Tema 5. Delictes d'assetjament des d'una perspectiva de gènere: l'assetjament sexual; l'assetjament laboral i l'anomenat *stalking*.

Sessió: 8 de maig de 2015

Lectura obligatòria: Villacampa Estiarte, C. (2010), "La respuesta jurídico-penal frente al *stalking* en España: presente y futuro", *ReCrim*, núm. 4.

Activitats associades

Avaluació continuada

1.- La realització de tres treballs durant el curs: en primer lloc, un treball del bloc de Dret Laboral; en segon lloc, un treball del bloc de Dret Civil; i, en tercer lloc, un treball del bloc de Dret Penal. **Els treballs s'han de realitzar individualment**, de manera que no s'admetran els treballs realitzats en grup.

- El treball del Bloc de Dret Laboral es lliurarà el dia 16 de març de 2015
- El treball del Bloc de Dret civil es lliurarà el dia 7 de abril de 2015
- El treball del Bloc de Dret Penal es lliurarà el dia 25 de maig de 2015

2.- La participació i intervencions de l'alumne durant les classes.

3.- La nota corresponent a cada bloc es determinarà en funció de la següent ponderació: la nota obtinguda amb els treballs constituirà el 80% de la nota i la participació i intervencions de l'alumne/a durant les classes constituirà 20 %.

4.-Per altra part, la nota final de l'assignatura es calcularà tenint en compte els següents percentatges:

- la nota del Bloc I (Dret Laboral) constituirà un 30% de la nota final (Cada tema valdrà un 10% de la nota).
- la nota del Bloc II (Dret civil) constituirà un 30% de la nota final (Cada tema valdrà un 10 %).
- la nota del Bloc III (Dret penal) constituirà un 40% de la nota final (El tema 1 valdrà un 10%; els tems 2 i 3 valdran un 5% cadascun; i els temes 4 i 5 valdran un 10% cadascun).

Avaluació única

Realització d'un examen final tipus test (20%) i el lliurament d'un treball de cada bloc de l'assignatura (80%).

Tutories:

En la primera sessió de cadascuna de les parts (Laboral, Civil i Penal) es fixarà la tutoria amb les estudiants.

Bibliografia complementària

Bloc I Dret Laboral: Institucions familiars des de la perspectiva laboral i de seguretat social.

Bibliografia complementària

ALMEDA, E. I FLAQUER, L. (1995), “ Las familias monoparentales en España: un enfoque crítico”, Revista Internacional de Sociología, núm, 11, 1995.

ALMEDA SAMARANCH, E. (2003), Polítiques de suport a les famílies monoparentals, Documents de Reflexió Estratègica, Generalitat de Catalunya, 2003.

CHACARTEGUI, C., "La prestación por maternidad ante los nuevos escenarios sociales y la pluralidad de realidades familiares", en en AA.VV. (Dir: FARGAS FERNÁNDEZ, J. y AGUSTÍ JULIÀ, J.), La Seguridad Social en continuo cambio: un análisis jurisprudencial", 2010, Bomarzo, Albacete Bomarzo, Albacete, 2005.

LÓPEZ LÓPEZ, J. (2005), Pensión de viudedad y dependencia económica: un análisis de las reformas desde el punto de vista del género, AA.VV. (dir: López López, J. y Chacartegui Jávega), Las últimas reformas (2004) y el futuro de la Seguridad Social, Bomarzo.

LÓPEZ LÓPEZ, J. (2007) "Pensión de jubilación y género; escapando de la "gender blindness" en materia de seguridad social" Tratado de jubilación : Homenaje al profesor Luis Enrique de la Villa Gil con motivo de su jubilación / coord. por Lourdes López Cumbre, 2007.

LÓPEZ LÓPEZ, J.(2006), "Conciliación y sistemas de Seguridad Social y dependencia: la corresponsabilidad desde la Seguridad Social", Revista del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, núm. 1.

LÓPEZ LÓPEZ, J., (2007), "Relaciones laborales en las administraciones públicas y política de género: reflexiones sobre el impacto de la transversalidad", Cuadernos de derecho judicial,núm. 7.

PUMAR BELTRÁN, N. (2012), "Una visión crítica de la protección social de las familias monoparentales", Revista de Relaciones Laborales, núm.9.

ROCA (1999) Familia y cambio social (De la "casa" a la persona), Cuadernos Civitas, Madrid, 1999.

Bloc II: Dret Civil: Institucions del dret de família des d'una perspectiva de gènere

Bibliografia complementària

Tema 1. La filiació i potestat parental

M^a DEL CARMEN GETE-ALONSO CALERA, MARÍA YSAS SOLANES, JUDITH SOLÉ RESINA, *Derecho de familia vigente en Cataluña*, 2^a Ed., Tirant lo Blanch, Valencia, 2010.

ESTHER FARNÓS AMORÓS, "Evans v. The U.K (II):La Gran Sala del TEDH confirma la imposibilidad de utilizar los preembriones sin el consentimiento de la ex pareja", InDret 2/2007.

Tema 2. El matrimoni i els seus efectes patrimonials (Els règims de separació de béns, comunitat de béns i de participació en els guanys)

CARLOS GÓMEZ LIGÜERRE, "El régimen económico matrimonial", a a AA.VV., Gènere i dret de família. Una lectura a partir del Llibre segon del Codi civil de Catalunya, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia - Generalitat de Catalunya, 2013 (treball pendent de publicació), pp. 25-38.

ESTHER FARNÓS AMORÓS, "El règim de separació de béns en el nou llibre II del Codi civil de Catalunya", Activitat Parlamentària, Desembre 2010, pp. 9-15: http://www10.gencat.cat/drep/binaris/AP23_1_tcm112-135758.pdf

JUDITH SOLÉ RESINA, Judith (2010), "La quarta domèstica o crèdit de participació reduït", *InDret* 2/2010, pp. 1-29: http://www.indret.com/pdf/733_cat.pdf

Tema 3. La crisi familiar: Separació i divorci (efectes entre cònjuges i mesures en relació als fills)

ARIADNA AGUILERA RULL, "La relación de cuidado en el derecho de familia", in: MARGARITA BOLADERAS (Hrsg.), Bioética, género y diversidad cultural, Editorial Proteus, Barcelona, 2012, pp. 335-350.

MARGARITA GARRIGA GORINA, "El criterio de continuidad frente a la guarda conjunta", *InDret* 3/2008 (http://www.indret.com/pdf/562_es.pdf).

MARIAN GILI SALDAÑA, "La prestació compensatòria", a AA.VV., Gènere i dret de família. Una lectura a partir del Llibre segon del Codi civil de Catalunya, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia - Generalitat de Catalunya, 2013 (treball pendent de publicació), pp. 66-77.

ROSA MILÀ RAFEL, "L'habitatge familiar", a a AA.VV., Gènere i dret de família. Una lectura a partir del Llibre segon del Codi civil de Catalunya, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Departament de Justícia - Generalitat de Catalunya, 2013 (treball pendent de publicació), pp. 80-93.

JUDITH SOLÉ RESINA, MARÍA YSAS SOLANES, "Custodia compartida de la excepción a la regla general. Un paso más hacia la igualdad y no

discriminación por razón de sexo” en Mª Paz GARCIA RUBIO, Rosario VALPUESTA FERNÁNDEZ (directoras) *El levantamiento del velo: Las mujeres en el derecho privado*, Tirant Lo Blach, València, 2010.

ARAMBURU MUÑOZ, Isabel/CHATO FRANCO, Mercedes/MARTÍN MARÍA, Belén/PÉREZ-VILLAR APARICIO, Rosa (2007), en PÉREZ-VILLAR APARICIO, Rosa (coord.), *Estudio de Derecho comparado sobre la Regulación de la Custodia Compartida*, Asociación de Mujeres juristas Themis.

Bloc III: Dret Penal: La regulació de la violència contra les dones a l'ordenament jurídic-espanyol: evolució legislativa i jurisprudencial

Bibliografia complementària

Tema 1. La violència contra la dona a l'ordenament jurídic-penal espanyol: Delimitació conceptual des d'una perspectiva legal i jurisprudencial.

BODELÓN GONZÁLEZ, Encarna (2012), *Violencia de género y las respuestas de los sistemas penales*, Buenos Aires.

LAURENZO COPELLO, Patricia (coord.) (2010), *La violencia de Género en la Ley. Reflexiones sobre los veinte años de experiencia en España*, Madrid.

LARRAURI PIJOAN, Elena (2008), *Mujeres y sistema penal: violencia doméstica*, Montevideo.

Tema 2. El Tribunal Constitucional i la violència contra la dones.

BODELÓN GONZÁLEZ, Encarna (1998), “El análisis del género en los tribunales de justicia”, en Ramos Ugarr, M.A./ Domínguez, J. L. (coords.), *La jovent sociologia jurídica en España: aportacions para una consolidación*, pp. 93.104.

PÉREZ MACHÍO, Ana (2010), “La perspectiva de género en el Código penal: especial consideración del artículo 153 del Código penal”, *Estudios penales y criminológicos*, nº 30, pp. 317-355.

REY MARTÍNEZ, Fernando (2010), “Igualdad entre mujeres y hombres en la jurisprudencia del Tribunal Constitucional español”, *Revista Derecho del Estado*, N°. 25, pp. 5-40

Tema 3. Algunes conseqüències de la reforma penal en l'àmbit de la violència contra la dona: en especial, respecte al delicte de trencament de condemna (art. 468. 2CP)

FARALDO CABANA, P. (2013), “El quebrantamiento de la prohibición de aproximación impuesta como medida cautelar y como pena accesoria por delitos relacionados con la violencia de género: razones para un tratamiento distinto”, en Castillejo Manzanares (dir.)/ Alonso Salgado (coord.), pp. 509-548.

JAVATO MARTÍN, Manuel (2009) “El quebrantamiento de la prohibición de acercamiento a la víctima de violencia doméstica o de género. En especial, el quebrantamiento consentido por la propia víctima. Estudio jurisprudencial”, en DE HOYOS Sánchez, M. (coord.), *Tutela jurisdiccional frente a la violencia de género: aspectos procesales, civiles, penales y laborales*, 2009, pp. 123-152.

Tema 4. Els delictes contra la llibertat sexual: especial menció als delictes relatius a la prostitució

CUERDA ARNAU, María Luisa (2010), “Los delitos contra la libertad sexual de la mujer como tipos de violencia de género: consideraciones críticas”, *Revista General de Derecho Penal*, núm. 13.

MESTRE I MESTRE, Ruth (2007). “Prostitución y trata: marco jurídico y régimen de derechos” a Rosario Serra Cristóbal (coord.) *Trabajo sexual, igualdad y reconocimiento de derechos*, Valencia, pp. 13-42.

OUTSCHOORN, J. , (2005), “The Political Debates on Prostitution and Trafficking of Women”, *Social Politics International Studies in Gender, State and Society* 12(1), pp.141-155.

Tema 5. Delictes d'assetjament des d'una perspectiva de gènere: l'assetjament sexual; l'assetjament laboral i l'anomenat *stalking*.

RAGUÉS I VALLÈS, R. (2013), “Los delitos de acoso en la reforma penal española de 2010”, en Prado Saldarriaga (coord.), Libro homenaje al profesor José Huratado Pozo: El penalista de dos mundos, pp. 617-636.

SANTANA VEGA, D. (2013), "El nuevo delito de acoso laboral", en ÁLVAREZ GARCÍA, *et.al.* (coords.), Libro homenaje al prof. Luis Rodríguez Ramos, pp. 933-952

VILLACAMPA ESTIARTE, Carolina (2009), *Stalking y Derecho penal. Relevancia jurídico-penal de una nueva forma de acoso*, Madrid.